

## Guia docent de l'assignatura "Institucions de justícia i reeducació"

2011/2012

Codi: 101669

Crèdits ECTS: 6

| Titulació               | Pla                            | Tipus | Curs | Semestre |
|-------------------------|--------------------------------|-------|------|----------|
| 2500260 Educació social | 827 Graduat en Educació social | OT    | 0    | 0        |

### Contacte

Nom : Francisco Javier Moreno Oliver

Email : FrancescXavier.Moreno@uab.cat

### Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

### Prerequisits

Aquesta assignatura forma part de dues mencions d'educació social, la menció d'Educació de nens i joves i la menció d'Educació d'Adults.

### Objectius i contextualització

1. Conèixer les institucions totals i obertes en l'àmbit de justícia: Centres de menors. Centres penitenciaris.
2. Analitzar el marc conceptual de la Llei del menor i el marc conceptual de la Llei Orgànica General Penitenciària i el seu reglament i legislació específica.
3. Adquirir els conceptes de reeducació, rehabilitació i reinserció social.
4. Saber confeccionar programes de tractament i prevenció de la delinqüència.
5. Analitzar les funcions de l'educador social en institucions totals de justícia i en institucions obertes.

### Competències i resultats d'aprenentatge

**1425:EES02 - Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.**

1425:E02.18 - Analitzar l'evolució socio-històrica de les diferents formes de marginació i exclusió social.

1425:E02.19 - Conèixer els fonaments teòrics i metodològics de l'educació per a la salut.

1425:E02.20 - Conèixer les principals línies d'intervenció de l'educació per a la salut.

1425:E02.21 - Adquirir les competències educatives d'intervenció amb població en fase d'acompliment de mesures judicials.

1425:E02.22 - Reconèixer la naturalesa assimiladora, segregadora, integradora o inclusiva de les propostes d'acció socioeducativa dirigides a treballar amb població immigrada.

1425:E02.30 - Identificar i valorar la multiplicitat de referents històrics, socials, polítics i legals propis de l'educació inclusiva.

1425:E02.31 - Comprendre les característiques i condicionaments que conformen les propostes educatives en contextos de diversitat.

**1425:EES04 - Dissenyar de manera articulada plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius.**

1425:E04.10 - Adquirir els coneixements procedimentals per realitzar un programa d'intervenció en àmbits educatius de justícia.

1425:E04.11 - Conèixer els principals plans i programes de l'administració educativa per a la inclusió social i educativa de la població immigrada.

1425:E04.16 - Dissenyar plans i programes per a col·lectius en situació de risc d'exclusió.

1425:E04.17 - Dissenyar programes d'orientació per a la inserció sociolaboral.

1425:E04.21 - Planificar i desenvolupar intervencions educatives amb persones i col·lectius diversos.

1425:E04.22 - Dissenyar i executar accions educatives de prevenció d'actituds i actuacions de discriminació.

**1425:EES07 - Fomentar l'autonomia dels participants i buscar un equilibri entre les seves funcions com a orientador, facilitador i promotor de la dinàmica socioeducativa.**

1425:E07.02 - Saber atendre en l'àmbit educatiu pertanyent a les institucions de justícia la seva població interna d'acord amb les seves necessitats específiques.

**1425:G03 - Respectar la diversitat i pluralitat d'idees, persones i situacions.**

1425:G03.06 - Respectar i valorar el potencial de totes les persones independentment de les limitacions funcionals que puguin tenir.

1425:G03.07 - Acceptar, entendre i mostrar sensibilitat amb la població en dificultat social.

1425:G03.08 - Reconèixer les persones estrangeres o pertanyents a grups minoritzats (p.e. gitanos) com a ciutadans amb plens drets i llibertats en igualtat de condicions que el conjunt de la ciutadania.

1425:G03.14 - Comprendre i respectar la diversitat com a factor d'enriquiment educatiu.

**1425:T04 - Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.**

1425:T04.05 - Analitzar els aspectes deontològics de l'educació social en el treball amb persones en risc d'exclusió.

1425:T04.06 - Clarificar els dilemes i debats ètics que planteja el treball amb població immigrada en una situació de desigualtat social com l'actual.

**1425:T08 - Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques sostenibles, que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.**

1425:T08.07 - Conèixer la rica i àmplia diversitat de situacions de les dones immigrades en el país.

## **Continguts**

### **1. JUSTÍCIA JUVENIL**

1.1. Els centres de Justícia Juvenil

1.2. Tipologies

1.3. Àmbits d'actuació

1.4. Col·laboració comunitària

1.5. Legislació

1.5.1. Instruccions i circulars

### **2. SERVEIS PENITENCIARIS**

2.1. Els centres penitenciaris

2.2. Legislació

2.2.1. Reglament penitenciari

2.2.2. Instruccions i circulars

2.3. Estadística institucions penitenciàries

**3. MESURES PENALS ALTERNATIVES**

3.1. Antecedents històrics i evolució

3.2. Definició i característiques

3.3. Principis bàsics d'actuació

3.4. Tipus Programes

**4. REHABILITACIÓ I INSERCIÓ SOCIOLABORAL**

4.1. Procés de rehabilitació i inserció

4.2. Àmbits d'intervenció

4.3. Programes de suport a la inserció social i familiar

4.4. Col·lectius d'atenció especial

4.5. Altres serveis d'atenció als interns

**5. MEDIACIÓ I REPARACIÓ PENAL**

5.1. La mediació i reparació penal

5.2. Els equips de mediació i reparació penal

5.3. Col·laboració institucional i social

**Metodologia**

Presentacions dels estudiants; treball participatiu d'estudi de casos, simulacions i debat sobre articles o aspectes de l'actualitat professional relacionats amb l'assignatura

**Activitats formatives**

| Activitat                                                                                                                                                                                                                                      | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Tipus: Dirigides</b>                                                                                                                                                                                                                        |       |      |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants. | 50    | 2.0  | 1425:E02.18 , 1425:E02.19 , 1425:E02.21 , 1425:E02.20 , 1425:E02.31 , 1425:E04.11 , 1425:E04.17 , 1425:E04.22 , 1425:G03.06 , 1425:T04.05 , 1425:G03.14 , 1425:G03.08 , 1425:G03.07 , 1425:E07.02 , 1425:E04.21 , 1425:E04.16 , 1425:E04.10 , 1425:E02.30 , 1425:E02.22 |
| <b>Tipus: Supervisades</b>                                                                                                                                                                                                                     |       |      |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Treball no presencial dirigit a partir de pautes proporcionades del professorat-                                                                                                                                                               | 15    | 0.6  | 1425:E02.18 , 1425:E02.19 , 1425:E02.20 , 1425:E02.22 , 1425:E02.31 , 1425:E04.11 ,                                                                                                                                                                                     |

|                                                                     |    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------|----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                     |    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 1425:E04.17 , 1425:E04.22 , 1425:G03.06 ,<br>1425:T08.07 , 1425:T04.06 , 1425:T04.05 ,<br>1425:G03.14 , 1425:G03.08 , 1425:G03.07 ,<br>1425:E07.02 , 1425:E04.21 , 1425:E04.16 ,<br>1425:E04.10 , 1425:E02.30 , 1425:E02.21 |
| <b>Tipus: Autònomes</b>                                             |    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                             |
| Treball propi per adquirir les competències de manera autoregulada. | 75 | 3.0 | 1425:E02.18 , 1425:E02.31 , 1425:E04.11 ,<br>1425:G03.14 , 1425:G03.08 , 1425:G03.07 ,<br>1425:G03.06 , 1425:E07.02 , 1425:E04.22 ,<br>1425:E04.21 , 1425:E04.17 , 1425:E04.16 ,<br>1425:T08.07 , 1425:T04.06 , 1425:T04.05 ,<br>1425:E04.10 , 1425:E02.30 , 1425:E02.19 ,<br>1425:E02.20 , 1425:E02.22 , 1425:E02.21 |                                                                                                                                                                                                                             |

## Avaluació

Les pràctiques, casos i problemes estaran distribuïts al llarg de tota l'assignatura, temporitzades en la data d'inici de la pràctica i la data de lliurament. La devolució i el seguiment de les activitats que formen part de la qualificació serà inferior a un mes.

Els estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura i tot i així els quedi algun aspecte no assolit se'ls donarà la oportunitat de superar la matèria refent l'activitat o activitats no superades.

La còpia o plagi de material, tant en el cas de treballs, pràctiques o exàmens implica una qualificació final de suspès de l'assignatura.

La nota final de l'assignatura serà la mitjana de les notes d'ambdós blocs. Es farà el promig a partir d'una puntuació mínima de 4 en cada activitat d'avaluació. S'aprovarà l'assignatura amb una puntuació mínima de 5.

## Activitats d'avaluació

| Activitat                                                                                                                 | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Examen dels continguts més rellevants dels continguts.                                                                    | 20% | 2     | 0.08 | 1425:E02.18 , 1425:E02.19 , 1425:E02.21 , 1425:E02.20 ,<br>1425:E02.31 , 1425:E04.11 , 1425:E04.17 , 1425:E04.22 ,<br>1425:G03.06 , 1425:T08.07 , 1425:T04.06 , 1425:T04.05 ,<br>1425:G03.14 , 1425:G03.08 , 1425:G03.07 , 1425:E07.02 ,<br>1425:E04.21 , 1425:E04.16 , 1425:E04.10 , 1425:E02.30 ,<br>1425:E02.22 |
| Treball grupal que es va elaborant en relació a una temàtica concreta a escollir entre diverses que presenta el professor | 40% | 4     | 0.16 | 1425:E02.18 , 1425:E02.19 , 1425:E02.20 , 1425:E02.22 ,<br>1425:E02.31 , 1425:E04.11 , 1425:E04.17 , 1425:E04.22 ,<br>1425:G03.06 , 1425:T08.07 , 1425:T04.06 , 1425:T04.05 ,<br>1425:G03.14 , 1425:G03.08 , 1425:G03.07 , 1425:E07.02 ,<br>1425:E04.21 , 1425:E04.16 , 1425:E04.10 , 1425:E02.30 ,<br>1425:E02.21 |
| Treballs individuals de caràcter pràctic que es proposaran a classe i s'aniran resolent al llarg de l'assignatura.        | 40% | 4     | 0.16 | 1425:E02.18 , 1425:E02.31 , 1425:E04.11 , 1425:T08.07 ,<br>1425:T04.06 , 1425:T04.05 , 1425:G03.14 , 1425:G03.08 ,<br>1425:G03.07 , 1425:E07.02 , 1425:E04.22 , 1425:E04.21 ,<br>1425:E04.17 , 1425:E04.16 , 1425:E04.10 , 1425:E02.30 ,<br>1425:E02.19 , 1425:E02.20 , 1425:E02.22 , 1425:E02.21                  |

## Bibliografia

FOUCAULT, M. (1975 - 1988). Vigilar y castigar. Madrid: S. XXI, (6ª.edición).

GARRIDO, V. (1986). El tratamiento penitenciario en la encrucijada (I y II). Revista de Estudios Penitenciarios, 236pp, 237pp. 21-31; 119-123

GOFFMAN, E. (1987). Internados: Ensayos sobre la situación social de los enfermos mentales. Amorrortu. Madrid.

SAINZ, M Y GONZÁLEZ, S. (2004). "El Vis a Vis como un espacio psicoterapéutico para la reestructuración familiar dentro de la prisión". Comunicación del II Congreso la Familia en la sociedad del siglo XXI Fundación de Ayuda contra la Drogadicción.

VALVERDE MOLINA, J. (1997). La cárcel y sus consecuencias. La intervención sobre la conducta desadaptada. Editorial Popular. Madrid.

BOE (1984): Real Decreto 3482/1983 de 28 de diciembre, sobre traspasos de servicios des Estado a la Generalidad de Cataluña en materia de Administración Penitenciaria; Madrid

CAPRI Grupo de Trabajo (2003): Informe CAPRI sobre la calidad de la asistencia sanitaria en centros penitenciarios españoles. Madrid

CENTRE INICIATIVES PER LA REINSEPCIÓ CIRE (2004): Centre Iniciatives per la Reinserció CIRE Presentació; Barcelona

COYLE, ANDREW. (2002): La administración penitenciaria en el contexto de los derechos humanos; Centro Internacional de Estudios Penitenciarios; Londres

DEPARTAMENT DE JUSTICIA - GENERALITAT DE CATALUNYA (2003): Estadístiques i dades bàsiques de la justícia i la seguretat a catalunya. Barcelona

FACAL FONDO, T. (2002): La reinserción social en el medio penitenciario 2002; Tesis Doctoral; A Coruña

FERNÁNDEZ ARÉVALO, LUIS Los centros de educación especial. Sevilla

MANZANOS BILBAO, C., ELIAS, ANGEL, Y OTROS (2000): Cárcel, drogas y sida. Trabajo Social Frente al Sistema Penal; Salhaketa; Vitoria-Gasteiz

REDONDO, S.,(2000) Psicología aplicada: Los programas de rehabilitación en Europa. Barcelona

REDONDO, S., GARCÍA, GRACIELA. (1997): El coste de la justicia penal. Privación de libertad y alternativas.; Barcelona

VALL I RIUS, ANNA, VILLANUEVA I REY, NURIA (2003): EL programa de mediació a la jurisdicció penal ordinaria: un estudi sobre tres anys i mig d' experiència.; Centre Estudis Jurídics Generalitat de Catalunya, Barcelona

AYO FERNÁNDEZ, M. (2004), Las garantías del menor infractor (Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, sobre Responsabilidad Penal de los Menores y sus modificaciones posteriores), RdPP monografía, núm. 12, Navarra: Thomson-Aranzadi.

BERISTAIN IPIÑA, A. (1996), Jóvenes infractores en el tercer milenio, México: Universidad de Guanajuato.

CANTARERO BANDRÉS, R. (2002), Delincuencia juvenil. ¿Asistencia terapéutica versus justicia penal?, Logroño: Universidad de la Rioja.

DÍAZ AGUADO, M. J. (1996), Programas de educación para la tolerancia y prevención de la violencia en los jóvenes, Madrid: Instituto de la Juventud.

FUNES ARTIAGA, J. (1995), Mediación y justicia juvenil, Barcelona: Fundación Jaume Callís.

GARRIDO GENOVÉS, V. (1987), Delincuencia juvenil: orígenes, prevención y tratamiento, Madrid: Alambra.

